

“Zihnen sürgün edilmiş hissediyorum”

Didem Erk'in, 13. İstanbul Bienal'inde gösterilen "Arşivlerde İzim Bulunmasın İsterdim (Sırkıran)" isimli video çalışmasının yanı sıra yeni ve eski dönem fotoğraflarından, videolarından oluşan sergisi "Ev imkansız denen yerdir", x-ist'te izlenebilecek.

Didem Erk, "Ev imkansız denen yerdir", çift kanallı video yerleştirme

İDİL DENİZ TÜRKMEN
idil@istanbulartnews.com

Sayfalarla, kelimelerle derdi olan bir sanatçı Didem Erk. 7 Eylül'de x-ist'te açılacak olan "Ev imkansız denen yerdir" isimli ilk kişisel sergisinde belleği bir kütüphane olarak ele alıyor. Bazen yürürken çiğnediği kitap sayfalarında izini yok etmeye çalışıyor, bazen de bir göç hikayesinin parçalarını toplarken başkalarının çiğhıklarında duyduğu sesleri aktarmanın peşinde.

Sanatçının üretimlerini sürdürdüğü Datça'dan Kıbrıs'a kadar olan yolculuğu insan hikayelerine tanıklık ediyor. Erk'in, 13. İstanbul Bienal'inde gösterilen "Arşivlerde İzim Bulunmasın İsterdim (Sırkıran)", isimli video çalışmasının yanı sıra yeni ve eski dönem fotoğraf ve videolarından oluşan işleri 14 Ekim'e kadar görülebilir.

X-ist'te açılacak serginizden biraz bahsedebilir miyiz? "Ev imkansız denen yerdir" isimli bu sergi hangi eksen etrafında dönecek?

Bir serginin hangi eksen etrafında döneceğini söylemek güç. Çoğunlukla işlerin bunu kendi dillerinde söylemesini tercih ediyorum. Ziyaretçinin hayal gücünün işleri tamamlaması benim için önemli. Bu sergi, bütünü bir enstalasyon olarak gördüğüm yedi farklı ışın karşılaşması üzerine diyebilirim. Sınır, göç ve bunun hafızası üzerine performans videoları ve fotoğraflardan oluşuyor. Serginin küratörü ise Işın Önel.

Sergi, 2013'ten bu yana üzerinde düşündüklerinizin bir dışavurumu. Çıkış noktanız bu sergide yer almayan iki suluboya resim. Deniz ve gemi tasvirinin yer aldığı bu monokrom resimlerden yola çıkarak buraya geliş öyküsünden bahseder misiniz?

2015'te kendimi bir anda suluboya resimler yapmaya başlarken buldum. Suluboyanın transparanlığını severim. 2013'ten bu yana mavi rengine çok fazla bakım, aslında doğada var olmayan bir renk olan maviye. Denizle uzun uzun konuşmaya başladım. Denizin hafızasını, göç yollarını, mavinin direniş mekanı oluşunu... Nuh'un Gemisi'ni çizmeye başladım ama içinde insanlar, hayvanlar, bitkiler yoktu; kimse kalmamıştı. Bir tek kendini savunan tüfek dışında. Denizde yüzen bir ev vardı sadece, hiçbir yük taşımayan bir ev.

Bu bir yolculuk hikayesi mi?

Bu bir yol hikayesi sayılabilir. Kendi kendime konuştuğum uzun bir yolun parçası. İşlerin çoğu iki kanallı videolar, sanki iki iç ses birbiriyle konuşur gibi. Kendi kendime sayıkladığım monologlardan oluşuyor. İlk çalışmalar 2013'te Kıbrıs'a ziyaretimle başladı, İstanbul'u terk edişimle devam etti, Datça'ya yerleşmemle ev kurma fikri üzerin-

den gelişti. Çevremdeki birçok insan yolculuk halinde, köksüz hissediyorlar. Birçok insanın zihninde farklı sebeplerle gitmek var ama nereye şimdi?

Yazı, kelimeler ve okuma eylemi işlerinizin temelini oluşturuyor. Yazı, sizin için neden bu denli önem taşıyor?

Bu çok içerden bir ses. Kendimi bildim bileli kitapları kollarım, eski kitaplara çok düşkünüm. Yazarın yazdığı ve anlattığı metinle, okuyucunun ilişkisinin tamamen hayal gücünde ve soyut bir bağlantı üzerinden gelişmesi tuhaf geliyor bana. İçini dolduracak kadar ses alan beden, kendi sesine yabancılaşabilir. Bir kitabı beden olarak düşünüyorum, dünyanın bütün hafızasını içinde barındıran bir beden. 1957 yılında yapılmış bir Alain Resnais filmi olan "Toute la mémoire du monde" Paris'teki kütüphaneden bahsederken tüm belleği içinde barındıran bir dünyayı anlatır. Şehirler de öyledir, zihin kapıları açık koca bir kütüphane ve arşiv.

Hareket ile kelimeler arasındaki ritmik birteliktelik işlerinizin önemli bir parçasını oluşturuyor diyebilir miyiz?

Kelimelerin sesi, hareketin ritmi evet önemli. 'Ben' eylemsiz olsa bile mekan hareket ediyor. Ama hangi bağlamda olduğu daha da önemli. Siyasi, kültürel ve sosyal bir mekan yoksa kelimeler harekete geçmiyor. Beden boş bir et yığını gibi salınmaktan kurtulup, öz düşünümüsel (self-reflexive) olarak bir dalgalanma hissediyor.

Bu sergide de görebileceğimiz, daha önce 13. İstanbul Bienal'inde "Arşivlerde izim bulunmasın isterdim" isimli performansın ilk bölümünün videosu Kuzey ve Güney Kıbrıs'ta çekilmişti. İkinci bölümünü ise bir süredir yaşamınızı sürdürdüğünüz Datça'da gerçekleştirdiniz. Şehirler ve mekan algısı üretimlerinizde nasıl bir önem taşıyor?

Bulduğum mekanlara cevaben gelişiyor. Lefkoşa halen bölünmüş olarak varlığını sürdüren tek başkent. Ama büyük siyasi güçlerin çatışmasının yaşandığı Berlin kadar dikkat çekmiyor. Bu çok ilginç bir nokta. Sınır farklı tanımlara sahip. İki insan arasında, iki toplum arasında, iki bölge arasında, iki denizin arasında olabilir. Ben daha ziyade sınırla ilgileniyorum, mekanın getirdiği sınırları. Datça'da da bu sınır suyla tanımlanıyor; Akdeniz ve Ege ile. Datça'dan çıkış için tek bir karayolu var, onun dışında denizi kullanmanız gerekir. Denizi kullananların da yolculuğunun nerede sonlanacağını kimse bilemiyor.

Çalışmalarındaki hareket ve düşünsellik göçebe olma hissini de beraberinde getiriyor. Kendinizi göçebe kültüre ait olarak hissediyor musunuz?

Kendimi hiçbir kültüre ait hissettiğimi

"Hem Lefkoşa'da hem de Datça'da kendimi tecritte gibi hissettiğimi söyleyebilirim. Buralarda yaşayan insanların da ortak duygusu olduğunu düşünüyorum bunun. Her iki bölgede de yaşamış olan Rumların giderken bıraktıkları izlere tanık oluyoruz."

söylemem, fakat yürüme eyleminin kollarından biri göç etmeye, göçebe olmaya açılıyor. Yıllarca yerlerinden edilen insanlar yürüyerek coğrafya değiştirmiş, yürümek bir adalet arayışı da olabilir. Sitüasyonistlerin dérive yöntemini de veya C. Baudelaire'in flâneur'ünü de hatırlatabilir. Bana kalırsa, yürüme eylemi derinliğiyle incelenmesi gereken bir konu.

Datça zorunlu bir göçebeliliğin izlerini taşımasının yanı sıra sizin 'ev' dediğiniz yer. "Ev imkansız denen yerdir" isimli işinizi bir bota binip ülke değiştirmeye çalışan insanlardan arta kalan, sahilde bulduğunuz botun parçalarından esinlenerek oluşturduğunuz. Bot parçaları "zorunlu göç" halinde olan insanların hikayelerinin de parçaları aslında. O parçaları toplamak aynı zamanda onların hikayelerini yazmaya çalışma çabası mı?

Bir hikaye yazamam, bir öykü de anlatamam. Ama sesleri duyabilirim. Kişisel olarak duyduğum sesleri aktarabilirim. Ev imkansız denen yerdir; belki hiç bu kadar yalnız olmamıştık. Yer altında bir sığınak aramak gerekliliğini hissetmemiştik. Parçalar her zaman bir kurgu sunar ama gerçekte olduğu gibi midir; belleğin hatırladığı gibi midir; belirsiz. Ben sadece bazı kelimeleri yan yana getirebilirim, onların nasıl bir sese dönüştüğünü izleyen karar verebilir.

Bu sergi aynı zamanda bir 'ağıt' niteliğinde... Gidenin arkasından hissedilen bir hüznün söz konusu. Zihnimde tekrar tekrar dönen 'gitmek' kelimesi var ya da 'dönememek'. Bakmak, uzun uzun tekrar eden eylemlere bakmak.

Sergide fotoğraf ve video çalışmaları göze çarpıyor. Çalışmalarınızın tümünü büyük bir performansın parçası olarak görmek mümkün mü?

Hepsi bütünü farklı uzuvları gibi, birbirini dengeliyor. Bazı kelimeler sadece buluntu olsa bile ana dair bir performatif yaklaşım önerebilir.

Serginin genelinde bir sürgün edilme, tecrit edilme hali ön plana çıkıyor. Siz de Kıbrıs ve Datça'nın deniz ile ayrılan bir tecrit duygusunu insana yaşattığından bahsediyorsunuz. Bunun biraz detaylandırabilir misiniz?

Kıbrıs ile Datça'nın tecrit duygusu ortak. Denizle ve göçle birleşen bu ortaklık benim zihnimi uzun süredir kurcalıyor. Ben de, hem Lefkoşa'da hem de Datça'da kendimi tecritte gibi hissettiğimi söyleyebilirim. Buralarda yaşayan insanların da ortak duygusu olduğunu düşünüyorum bunun. Her iki bölgede de yaşamış olan Rumların giderken bıraktıkları izlere tanık oluyoruz. Sergi ilk Rum ve Ermeni göçlerini okumalarıyla başladı, oradan bulunduğum yerlere cevaben gelişti: Pencereyi Kapama. "Bitiyor Açık

Pencereden Bitiyor Kül Rengi Evde" Kapalı Maraş'ta çekilmiş buluntu bir anın fotoğrafı ama şimdi de gitsek aynı şekilde duran bir hane. Zamanın ve tel örgülerin içinde donmuş bir şehirde, arafta kalakalmış bir yuva. Ne içinde yaşanabiliyor, ne de eski sahipleri geri dönebiliyor. Artık içinde yaşanmadığına göre, orası bir ev sayılabilir mi? "No Flag" işi de Datça'dan metruk bir evin içerden pencere fotoğrafı. Karşıda Symi adası ve buluntu bir yazı. Karanlığın hakim olduğu bir içerisi var ama tam olarak ne içerideyiz ne de dışarıda. Ben zihnen sürgün edilmiş hissediyorum.

IstanbulArtNews

Aylık Sanat Gazetesi
Eylül, 2017 Sayı: 44

İmtiyaz Sahibi: Pilevneli Danışmanlık ve Proje Hizmetleri Ltd. Şti. adına Murat Pilevneli

Genel Yayınlar Direktörü: Yasemin Bay yasemin@istanbulartnews.com

Yazı İşleri Müdürü: Nilgün Toptaş nilgun@istanbulartnews.com

Yazı İşleri: İdil Deniz Türkmen idildeniz@istanbulartnews.com

Tasarım Uygulama: Hüseyin Aktürk huseyin@istanbulartnews.com

Reklam: reklam@istanbulartnews.com

Müşteri İlişkileri ve Abonelik: abone@istanbulartnews.com

İdari Koordinatör: Kaan Çongaralı kaan@pilevneli.com

Hukuk Danışmanı: Av. Ahmet Çoban ahmetcoban@cobanhukuk.com

Yönetim Yeri: Yenişehir Mah. İrmak Çad. No:25 Dolapdere - Beyoğlu / İstanbul

İletişim:
T: +90 (212) 259 03 94
F: +90 (212) 259 03 95
info@istanbulartnews.com

Basıldığı yer:
Dünya Süper Veb Ofset A.Ş.
"Globus" Dünya Basınevi 100. Yıl Mh. Bağcılar – İST.
Tel: 0212 440 24 24

Yayın türü: Aylık süreli

ISSN: 2148-1105

Istanbul Art News ve buna bağlı ekleri Pilevneli Proje ve Danışmanlık Ltd. Şti. tarafından yayımlanmıştır. Bu yayında yer alan yazı ve fotoğrafların tüm hakları kredi sahiplerine veya İstanbul Art News'e aittir. İzinsiz alıntı yapılamaz. Tüm yazı ve görsellerden izna sahibi sorumludur. İlanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir.